

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **Стилиян Стоянов**,

член на научно жури за защита на дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ от **Теодора Викторова Димитрова**

в област на висшето образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.1. Филология, научна специалност „История на българската литература“

Тема:

Творческият образ на Иван Вазов в литературната периодика в края на XIX и началото на XX век

Основание за написване: Заповед № 2367/20.10.2022 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“

Теодора Димитрова е редовен докторант към Катедрата по литература на Югозападния университет. Завършила е специалността „Българска филология“ в СУ „Св Климент Охридски“. Има втора специалност „Френски език и литература“. Понастоящем е старши учител по Български език и литература в ЕГ „Акад. Людмил Стоянов“, Благоевград. В автореферата към дисертацията Теодора Димитрова е посочила четири публикации и две участия в международни конференции, непосредствено свързани с тематиката и проблематиката на дисертационния си труд. Като член на Катедрата по литература, докторант към която е Теодора Димитрова, твърдя, че тя е изпълнила всички изисквания и задачи, заложи в индивидуалния ѝ учебен план на докторант.

Дисертацията на Теодора Димитрова се състои от увод, две глави, заключение и библиография в общ обем от 206 страници. Цялостното

впечатление от нея е добро: това е един добре премислен и композиран текст за поезията на Иван Вазов в контекстите на междувековието.

Още в уводните си думи Теодора Димитрова отбелязва, че е трудно да се пише за класик на литературата и това наистина е така – сложно е да намериш своя глас за писател, чието творчество е с висока степен на обществена реализация, трайно е заседнало в училищните програми и предизвиква бурни (много често лаишки) реакции. Трудно може да се избяга от клишетата и налаганите повече от век стереотипи по отношение на творчеството на Вазов и мястото му в българската литература и Теодора Димитрова не навсякъде е успяла. Искам да обаче да подчертая, че тя е намерила центъра, около който да построи своя текст: присъствието на Вазов – като творчество и като критическа реакция – по страниците на литературната периодика на границата между 19. и 20. век. Двете глави на дисертацията коментират последователно Вазов като редактор на „Денница“, като основна творческа фигура в „Българска мисъл“ и „Българска сбирка“ (първа глава) и отношенията между Вазов и хората около сп. „Мисъл“. Обект на подробен анализ е историята, критическата рецепция и донякъде поетиката на двете междувековни стихосбирки на Вазов „Легенди при Царевец“ и „Скитнишки песни“. Съществено внимание е обърнато и на рецепцията (българска и чуждестранна) и на други произведения на Вазов – романите „Под игото“, „Нова земя“ и „Казаларската царица“, сборници с разкази и т.н. Добре е намерен и вплетен в концептуалната тъкан на дисертацията конструктът „граница“. Граница между вековете и добре познатия синдром *Fin de Siècle*; границата между младите и старите (в контекстите на кръга „Мисъл“), границата (и безпроблемното ѝ преминаване) между реализъм и модернизъм, границата между двата полюса на оценката на творчеството на Вазов и т.н.

Ценността на предложения за защита текст виждам в неговата педантичност и научна добросъвестност. Теодора Димитрова разказва историята на присъствието на Вазов в литературната периодика на междувековието, внимателно прелиствайки страниците на „Денница“, „Българска сбирка“, „Българска мисъл“ и „Мисъл“. Това ѝ позволява да отсени иначе приеманите за класически противопоставяния: млади – стари; реалисти – модернисти и т.н. Оказва се, че антагонистите съжителстват, понякога мирно и спокойно, понякога не толкова (балканските нрави и манталитет няма как да се игнорират дори сред школуваните в европейските университети български интелектуалци) по страниците на едно и също списание. Особени адмирации заслужава добре защитената теза, че в голяма степен противопоставянето Вазов – „Мисъл“ по същество е първият в българското социокултурно пространство дебат за отношението между елитарна и масова литература и съответстващото му отношение елитарна - масова читателска публика.

Другият добре намерен смислов център на дисертацията е отношението към природата. Четвъртата част на втора глава коментира именно митът за родната природа като израз на свободата в поезията на Вазов и съответно вазовски и славейковски модел за природата.

Природата като разграничаващ конструкт между Вазовата и Пенчо-Славейковата поезия е коментирана с присъщата на цялата дисертация пунктуалност и добросъвестност. Както и националната история, изобразена в стихосбирката „Легенди при Царевец“, стихотворенията на която са разгледани в хронологична последователност по страниците на литературната периодика и като поетическа сбирка, следваща своя композиционна логика.

Разглеждайки творческия образ на Вазов по страниците на литературната периодика, Теодора Димитрова рисува детайлна картина на

литературната ни история на границата между 19. и 20. век. Коментирайки наглед познати неща (Патриархът, отношението към природата, отношенията Вазов – „Мисъл“, митологизирането на Вазов, характерологията на българските литературни и покрайлитературни нрави), тя по същество отсенява нюансите и именно в това виждам приноса на изследването.

Авторефератът коректно представя структурата и приносите на дисертационния труд.

Заключение: Дисертационният труд на Теодора Димитрова „Творческият образ на Иван Вазов в литературната периодика в края на XIX и началото на XX век“ е задълбочено изследване на творческия образ на Иван Вазов, разгледан като присъствие в литературната периодика на границата между 19. и 20. век: като поетика на творчеството му, като критическа рецепция, като своеобразен паноптикум, показващ литературната в частност и социокултурната в по-общ план картина на времето, което изследване има несъмнен научен принос. Това ми дава основание да предложа да бъде присъдена ОНС „доктор“ на Теодора Викторова Димитрова.

Благоевград,
20. 11. 2022 г.

(проф. д-р Стилиян Стоянов)